

UZASADNIENIE

I. Potrzeba i cel wydania ustawy

Konieczność międzynarodowego rozpowszechniania osiągnięć naukowych, swoboda przepływu osób oraz możliwość korzystania z zagranicznych usług edukacyjnych to najważniejsze z czynników determinujących polskie szkolnictwo wyższe i naukę do aktywności na arenie międzynarodowej i włączania się w globalną kooperację, a także w rywalizację o najbardziej uzdolnionych przedstawicieli nauki oraz o przełomowe odkrycia w tym obszarze. Kluczowe znaczenie w tej rywalizacji ma doskonałość naukowa i jakość kształcenia na poziomie wyższym. Aktywność międzynarodowa nie powinna być zatem w żaden sposób wyodrębnioną i zamkniętą działalnością, znajdującą się na obrzeżach działalności polskich uczelni, lecz powinna determinować inne obszary ich funkcjonowania: dydaktykę, badania naukowe, transfer wiedzy, procesy zarządzania czy misję społeczną polskich uczelni i ośrodków naukowych. Należy także podkreślić, że umiędzynarodowienie szkolnictwa wyższego i nauki nie powinno być traktowane jako cel sam w sobie, lecz jako narzędzie świadomie wykorzystywane do wspierania doskonałości naukowej, wzmocnienia jakości edukacji, czy też społecznego zaangażowania polskich uczelni i instytucji nauki wpisującego się w strategiczne cele państwa.

Proponowanym rozwiązaniem wspierającym Państwo Polskie w osiągnięciu powyższych celów jest powołanie Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Agencja), której zadaniem będzie stymulowanie rozwoju Polski w sferze nauki i szkolnictwa wyższego przez projakościowe wsparcie mobilności akademickiej oraz umiędzynarodowienie oferty polskich uczelni. Realizacja misji powierzanej Agencji powinna w znacznym stopniu przyczynić się do wypełnienia celów rozwojowych określonych w przyjętej przez Rząd Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju – w zakresie umiędzynarodowienia i otwarcia polskich szkół wyższych na innowacje, zwłaszcza w kontekście poprawy pozycji uczelni w międzynarodowych rankingach; stworzenia otoczenia prawnego sprzyjającego innowacyjności oraz komercjalizacji wyników badań naukowych; stworzenia warunków pozwalających na zatrudnianie w Polsce zagranicznych uczonych z dorobkiem naukowym; zachęcania studentów pochodzących spoza Unii Europejskiej do podejmowania studiów na uczelniach polskich.

II. Obecny stan w obszarze umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki

W Polsce poziom umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego jest dalece niewystarczający, zarówno w ujęciu ilościowym, jak i jakościowym. Uwidacznia się to przede wszystkim w:

- 1) jednym z najniższych wśród państw OECD poziomie umiędzynarodowienia polskiego szkolnictwa wyższego (mierzonym udziałem studentów z zagranicy w ogólnej populacji studentów). W roku akademickim 2015/2016 wskaźnik ten osiągnął wartość 4,07%, przy średniej OECD na poziomie powyżej 8%;
- 2) niskiej pozycji uczelni w rankingach międzynarodowych, niewielkiej cytawalności dorobku naukowego, ograniczonej liczbie publikacji w językach obcych, publikowanych w renomowanych wydawnictwach i czasopismach (z wyjątkiem kilku tzw. „wysp doskonałości” w niektórych dyscyplinach naukowych);
- 3) niewielkiej liczbie projektów badawczych o międzynarodowej doniosłości prowadzonych lub koordynowanych w Polsce;
- 4) niskiej mobilności międzynarodowej naukowców;
- 5) małej liczbie programów studiów o najwyższym światowym poziomie potwierdzonym międzynarodowymi akredytacjami;
- 6) małej liczbie programów studiów prowadzonych w języku angielskim na wszystkich poziomach kształcenia, małej liczbie programów wspólnych prowadzonych z zagranicznymi partnerami (kierunki w językach obcych stanowią zaledwie 3,5% kierunków uruchomionych na polskich uczelniach. Poważnym deficytem jest również poziom umiędzynarodowienia studiów doktoranckich, które ustępują pod tym względem nawet studiom magisterskim);
- 7) małej liczbie wybitnych wykładowców z zagranicy – obecnie obcokrajowcy stanowią zaledwie 2,4% spośród wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych polskich uczelni, przy czym ponad połowa nauczycieli obcokrajowców pracujących w Polsce pochodzi z państw sąsiednich: Ukrainy, Słowacji, Białorusi, Rosji i Czech.

Wśród podstawowych przyczyn wyżej opisanego stanu rzeczy należy wymienić:

- 1) niewystarczające możliwości rozwoju potencjału intelektualnego polskich naukowców i kadry dydaktycznej, w szczególności związane z ograniczonym finansowaniem publicznym krótko- i średnioterminowych pobytów w wiodących ośrodkach naukowych świata;

- 2) brak projskościowej polityki stypendialnej skierowanej do cudzoziemców (studentów i doktorantów);
- 3) ograniczone możliwości wsparcia finansowego przyjazdów wybitnych naukowców i wykładowców do pracy w polskich uczelniach;
- 4) nieatrakcyjny system wynagradzania osób, o których mowa w pkt 3;
- 5) trudności ze sprawną obsługą administracyjną zagranicznych studentów i naukowców;
- 6) brak analiz zagranicznych rynków edukacji wyższej;
- 7) brak rządowej strategii promocyjnej oraz niespójne strategie promocyjne po stronie polskich uniwersytetów i instytucji naukowych.

Obecna sytuacja skutkuje tym, że najzdolniejsi polscy naukowcy i studenci szukają szansy rozwoju poza granicami Polski. Jednocześnie brak mechanizmów zachęcania ich do powrotów, a także zachęcania obcokrajowców do kształcenia i pracy naukowej w Polsce powodują, że niekorzystny wektor drenażu mózgow utrwała się i przenosi na kolejne pokolenia studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych, pośrednio hamując także rozwój innowacyjności w Polsce.

W polskim systemie wspierania rozwoju szkolnictwa wyższego i nauki skutecznie działają podmioty, których celem jest finansowanie projektów badawczych (Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju), wsparcie realizacji badań przez najlepszych naukowców (Fundacja na rzecz Nauki Polskiej), wsparcie polskich naukowców w uczestnictwie w programach ramowych UE (Krajowe Punkty Kontaktowe) oraz organizowanie programów krótkookresowej międzynarodowej wymiany akademickiej w ramach programów finansowanych przez UE (Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji). Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej (Biuro) będące jednostką podległą ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego obsługuje głównie stypendystów w ramach umów międzyrządowych oraz realizuje programy stypendialne dla zagranicznych studentów i doktorantów (adresowane przede wszystkim do osób polskiego pochodzenia). Brakuje jednak instytucji, która realizowałaby całościowo długofalową politykę Państwa Polskiego wsparcia indywidualnej mobilności akademickiej ukierunkowanej na wzrost potencjału dydaktycznego i naukowego, wspierała rozwój uczelni w umiędzynarodowieniu ich oferty edukacyjnej oraz promowała polskie szkolnictwo wyższe za granicą. Lukę tę próbowaly dotychczas wypełniać inne podmioty poprzez ogłaszanie pojedynczych programów mobilnościowych (NCN, MNiSW), działania w zakresie poprawy

oferty dydaktycznej uczelni (NCBiR), czy obsługę naukowców zagranicznych (KPK – w ramach sieci Euraxess). Powoduje to, że wiele istotnych dla umiędzynarodowienia działań, na które wiodące państwa kładą szczególny nacisk, nie jest aktualnie realizowanych w ogóle, lub są realizowane w ograniczonym tylko zakresie przez nieliczne uczelnie i instytucje (np. utrzymywanie więzi z cudzoziemcami – absolwentami, prowadzenie spójnej polityki stypendialnej nawiązującej do najlepszych światowych praktyk w tym zakresie, internetowe systemy rekrutacji adresowane do obcokrajowców). Słabą stroną systemu jest również niedostatek długofalowego planowania, przez co działania są podejmowane zazwyczaj niezależnie przez poszczególne podmioty. Polska nie wykorzystuje w tym zakresie w pełni potencjału jakim dysponuje.

Prowadzenie strategicznych działań zmierzających do poprawy obecnego stanu rzeczy nie jest możliwe przez rozszerzenie zadań Biura, m.in. ze względu na brak osobowości prawnej, a w dalszej konsekwencji ograniczenia w zakresie zawierania umów z innymi podmiotami będącymi odpowiednikami takiej jednostki za granicą. Podobne instytucje (np.: DAAD w Niemczech, Campus France, Nuffic w Holandii czy Universidad.es w Hiszpanii) od lat skutecznie wykonują zadania publiczne w zakresie umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki w większości krajów Europy Zachodniej, będąc nie tylko wsparciem dla uniwersytetów i ośrodków naukowych, ale i samodzielnym realizatorem polityki edukacyjnej i naukowej państwa.

Według danych zebranych przez Biuro w polskich uczelniach w roku akademickim 2015/2016 kształciło się ponad 5 tys. stypendystów rządu polskiego. W grupie tej znalazło się odpowiednio: 3,3 tys. studentów (2,8 tys. na pełnym cyklu studiów oraz 0,5 tys. w ramach wymian), 0,4 tys. doktorantów (0,2 tys. na pełnym cyklu studiów oraz niespełna 0,2 tys. w ramach wymian) oraz 1,3 tys. stażystów (0,1 tys. stażystów długoterminowych i 1,2 tys. stażystów krótkoterminowych).

Wśród najważniejszych obecnie funkcjonujących programów stypendialnych wymienić należy program stypendialny dla osób polskiego pochodzenia (wszystkie formy kształcenia), program stypendialny im. Konstantego Kalinowskiego (wszystkie formy kształcenia), program stypendialny im. Stefana Banacha (dla obywateli państw Partnerstwa Wschodniego), program stypendialny im. Ignacego Łukasiewicza (dla obywateli państw rozwijających się), program stypendialny dla Młodych Naukowców (staże 9-miesięczne obywateli dla obywateli państw powstałych na obszarze byłego Związku Radzieckiego bez Litwy, Łotwy, Estonii),

stypendia PK ds. UNESCO (dla obywateli państw rozwijających się oraz państw Europy Środkowo-Wschodniej) oraz stypendia dla „Akademii Artes Liberales” (koordynowane przez wydział Artes Liberales UW). Powyższe programy są adresowane do osób przyjeżdżających do Polski. Programy na wyjazdy i przyjazdy to CEEPUS (wielostronny program mobilności krajów Europy Środkowo-Wschodniej), programy zapisane w dwustronnych umowach rządowych bądź resortowych (lub programach wykonawczych do umów).

Warto wskazać, że Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznacza na świadczenia stypendialne dla stypendystów ponad 25 mln zł rocznie (na ponad 4,8 tys. osób). Dodatkowo, w ramach dotacji dla uczelni publicznych na zadania związane z kształceniem, są pokrywane koszty kształcenia stypendystów ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Największa część środków budżetowych jest przeznaczana na pokrycie kosztów utrzymania młodzieży o polskim pochodzeniu (w tym zakresie łączna liczba stypendystów programu stypendialnego MNiSW w roku akademickim 2015/2016 to ok. 1850 osób, zaś w ramach programów stypendialnych adresowanych do obywateli krajów rozwijających się kształciło się w tym samym okresie ok. 650 osób). Pozostałe przyznawane stypendia są następstwem zobowiązań określonych w umowach międzynarodowych zawieranych przez Polskę. W tym stanie rzeczy odczuwalny jest deficyt mechanizmów umożliwiających prowadzenie aktywniejszej, pro jakościowej polityki stypendialnej, która będzie odzwierciedlała światowe trendy i nawiązywała do najlepszych praktyk stosowanych przez liderów rynku edukacyjnego. Również oferta edukacyjna polskich uczelni nie jest często dopasowana do potrzeb kształcenia, które są zróżnicowane w poszczególnych regionach geograficznych.

Należy także odnotować brak jednej i aktualnej bazy informacyjnej na temat oferty stypendialnej, zarówno dla studentów wyjeżdżających, jak i przyjeżdżających. Istotnym mankamentem systemu, niesprzyjającym rozwojowi procesu umiędzynarodowienia, jest również oferowany w Polsce poziom finansowania stypendiów, którego nie można zaklasyfikować jako konkurencyjnego wobec oferty innych państw europejskich. Powyższe nie zachęca studentów do odbywania kształcenia w polskich uczelniach oraz negatywnie wpływa na kształtowanie wizerunku Polski jako państwa atrakcyjnego i sprzyjającego podejmowaniu studiów i działalności naukowej.

W portfolio instrumentów służących aktywnemu kreowaniu polityki współpracy międzynarodowej w obszarach szkolnictwa wyższego i nauki są dostrzegane również braki w efektywnym zarządzaniu informacją o absolwentach studiów ufundowanych przez stronę polską. Ten stan rzeczy potęguje trudności w nawiązywaniu kontaktu z absolwentami, którzy kontynuując i rozwijając swoją aktywność zawodową w zagranicznych ośrodkach naukowych (nierzadko elitarnych), byliby skłonni do podejmowania współpracy naukowej z macierzystymi ośrodkami naukowymi w Polsce, by w ten sposób przyczynić się pośrednio do zwiększenia obecności polskich przedstawicieli w nauce na światowym poziomie.

III. Rozwiązania proponowane w projekcie ustawy

1. Zagadnienia ogólne

Wychodząc naprzeciw zidentyfikowanym problemom, jak również postulowanym od lat oczekiwaniom środowiska akademickiego, w projekcie ustawy rekomenduje się powołanie Agencji, która będzie realizować cele państwa związane z umiędzynarodowieniem szkolnictwa wyższego i nauki, dysponując niezbędnymi do tego środkami.

Agencja będzie instytucją publiczną, która obok NCN i NCBiR, tworzyć będzie system instytucji publicznych realizujących politykę państwa w zakresie umocnienia pozycji polskiej nauki w świecie. Agencja będzie działała poprzez system programów mobilnościowych, projekty wspierające uczelnie w podnoszeniu jakości oferty edukacyjnej, będzie prowadziła również szeroko pojęte działania informacyjno-promocyjne dotyczące polskiego systemu szkolnictwa wyższego oraz propagowała znajomość języka polskiego za granicą.

Projekt ustawy dąży do przygotowania stabilnych podstaw prawnych i finansowych do poruczenia w przyszłości Agencji nowych zadań z tych obszarów oraz konsekwentnego skupiania tych, które obecnie są realizowane przez liczne podmioty na podstawie decyzji, umów i porozumień.

Tworzona Agencja wychodzi naprzeciw zgłaszanym od wielu lat postulatami środowiska akademickiego, by stworzyć w Polsce instytucję, która zharmonizuje polski system stypendialny z rozwiązaniami stosowanymi i sprawdzonymi w wielu krajach Unii Europejskiej oraz wesprze uczelnie w dostosowaniu oferty edukacyjnej do potrzeb zagranicznych studentów. Agencja poprzez system programów mobilnościowych i projektów dla uczelni, zapewni mechanizm finansowania i spójne ramy instytucjonalne dla trwałego podnoszenia poziomu umiędzynarodowienia polskiej nauki i szkolnictwa wyższego.

2. Rozwiązania szczegółowe

Przepis art. 1 ust. 1 przesądza o formie prawnej instytucji wskazując, że będzie ona państwową osobą prawną. Odwołanie się do tej formuły sprawia, iż z jednej strony uwydatnia się publiczny charakter zadań Agencji, oraz podkreśla to, że mienie Agencji jest mieniem państwowym, a z drugiej – tworzy się podstawę do funkcjonowania samodzielnego podmiotu, zdolnego do efektywnej realizacji zadań. Osobowość prawna jest w tym względzie warunkiem niezbędnym do osiągnięcia stanu, w którym Agencja będzie cieszyć się organizacyjną i finansową samodzielnością. Usytuowanie Agencji jako państwowej osoby prawnej wynika również z konieczności zapewnienia jej odpowiedniej elastyczności w działaniu oraz ograniczenia do niezbędnego minimum biurokracji w obrębie zasad jej funkcjonowania oraz realizacji projektowanych zadań. Proponuje się, aby siedzibą Agencji było miasto stołeczne Warszawa (ust. 2). Lokalizacja Agencji będzie sprzyjała jej sprawnemu funkcjonowaniu, zwłaszcza w aspekcie współpracy z organami władzy publicznej i instytucjami, które są usytuowane w stolicy.

W ust. 3 nadano Agencji uprawnienie do używania wizerunku orła ustalonego dla godła Rzeczypospolitej Polskiej oraz pieczęci urzędowej, tj. pieczęci okrągłej z wizerunkiem orła ustalonego dla godła Rzeczypospolitej Polskiej pośrodku i nazwą „Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej” w otoku. Regulacja ta jest konsekwencją unormowań zawartych w ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 625), w szczególności art. 2a tej ustawy. W powołanym przepisie ujęto katalog podmiotów, które mają prawo używać wizerunku orła ustalonego dla godła. Agencja nie będzie mieściła się w żadnej z kategorii podmiotów wprost wymienionych w tym katalogu, zatem jedynym rozwiązaniem pozwalającym na używanie wizerunku orła ustalonego dla godła w tym przypadku jest określenie takiego uprawnienia wprost w akcie normatywnym kreującym Agencję (stosownie do art. 2a pkt 13 tej ustawy uprawnienie tego rodzaju przysługuje również innym podmiotom, jeżeli przepisy szczególne uprawniają je do używania wizerunku orła).

W art. 2 projektu zawarto regulacje dotyczące zadań Agencji. W ust. 1 wyartykułowano ogólny zakres tych zadań (tj. misję instytucji) przez wskazanie, że Agencja realizuje zadania z zakresu umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Tak określona misja oddaje intencje projektodawcy dotyczące istoty Agencji oraz jej roli w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

W art. 2 projektu ujęto zadania Agencji (ust. 2 i 3), które będą wykonywane w celu realizacji jej misji; będzie to w szczególności:

- 1) inicjowanie i realizowanie działań wspierających międzynarodową wymianę akademicką oraz proces umiędzynarodowienia polskich uczelni i jednostek naukowych;
- 2) upowszechnianie informacji o polskim systemie szkolnictwa wyższego i nauki;
- 3) upowszechnianie języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej.

Projektowana ustawa wskazuje również na Agencję (art. 2 ust. 3), jako podmiot prowadzący sprawy osób podejmujących i odbywających kształcenie oraz uczestniczących w badaniach naukowych i pracach rozwojowych na podstawie umów międzynarodowych lub decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Do tej pory sprawami tymi zajmowało się Biuro. W związku z jego likwidacją działalność tę przejmie powstająca Agencja. W działalność Agencji będzie wpisane również prowadzenie spraw osób kierowanych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego na studia, studia doktoranckie lub staże naukowe na podstawie przepisów wydanych na podstawie art. 42 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.), zwanej dalej „u.p.s.w.”. Należy wskazać, że w dotychczasowym stanie prawnym zadanie to było rozporoszone pomiędzy Biuro, które zajmowało się sprawami związanymi z rekrutacją kandydatów i obsługą stypendystów, a MNiSW, które odpowiadało za wypłatę stypendiów.

Kluczowym zadaniem realizowanym przez Agencję będzie inicjowanie programów mobilnościowych dla studentów, doktorantów, pracowników naukowych i nauczycieli akademickich. Przykłady podobnych agencji działających w Niemczech (DAAD), Holandii (Nuffic), czy Finlandii (CIMO) pokazują, że tworzenie programów mobilnościowych oraz zarządzanie nimi jest wprost wpisane w sens istnienia tych instytucji i jest obecnie warunkiem koniecznym skutecznej walki o najlepszych studentów i naukowców. Ogłaszane programy będą służyły zarówno wsparciu mobilności przyjazdowej, jak i wyjazdowej. Wsparcie mobilności wyjazdowej będzie miało głównie charakter krótko- i średniookresowy, a programy, które będą zakładały dłuższe pobyty badawcze będą zawierały komponent powrotowy – reintegracyjny, tak by ograniczyć ryzyko odpływu najzdolniejszych naukowców z Polski. Programy skierowane na przyciągnięcie kadry naukowej do Polski będą dawały szeroki zakres możliwości współpracy polskich ośrodków z ich zagranicznymi odpowiednikami oraz z naukowcami. Oferta ta będzie obejmowała zarówno przyjazdy na

szkoły letnie, jak i pobyty średnio- i długookresowe. Sednem tych ostatnich będzie zwiększenie możliwości polskich uczelni i jednostek naukowych zapraszania do Polski wybitnych naukowców z zagranicy oraz negocjowanie z nimi wysokości wynagrodzeń poprzez system dofinansowania do kosztów zatrudnienia tych osób.

Agencja w ramach realizowanych zadań będzie prowadziła programy wspierające powroty do kraju polskich naukowców. Jest to liczne grono wybitnych młodych badaczy, którzy wyemigrowali z Polski często ze względu na brak perspektyw rozwoju. Zadaniem Agencji będzie wypracowanie mechanizmów i zachęt, dzięki którym osoby te będą mogły wracać do kraju, lub aktywnie uczestniczyć w badaniach naukowych prowadzonych w Polsce (np. poprzez uczestniczenie w zespołach badawczych z udziałem polskich naukowców). W ramach działań Agencji rozwijane będą również bazy wiedzy o Polakach uczestniczących w badaniach naukowych za granicą. Podejmowane przez Agencję inicjatywy mobilnościowe będą komplementarne do działań realizowanych przez polskie instytucje publiczne (MNiSW, NCN, NCBiR), organizacje pozarządowe (FRSE, FNP) oraz programy europejskie. Uzupełnienie dotychczas podejmowanych działań o programy ukierunkowane na mobilność akademicką przyniesie efekty synergii w zakresie wzrostu możliwości rozwoju polskiego środowiska akademickiego.

Wzrost międzynarodowej mobilności na poziomie studenckim oraz kadry naukowej i dydaktycznej wymaga rozwoju oferty polskich uczelni i jednostek naukowych zarówno w wymiarze merytorycznym (jakość oferty dydaktycznej i naukowej), organizacyjnym (służby administracyjne, procesy zarządcze, dostosowanie infrastruktury) i promocyjnym (śledzenie losu absolwentów zagranicznych, dotarcie do odpowiednich rynków). Dlatego kolejnym strategicznym zadaniem Agencji będzie prowadzenie programów wspierania procesu umiędzynarodowienia polskich uczelni, jednostek naukowych oraz innych podmiotów działających na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Należy przez to rozumieć m.in. programy ukierunkowane na podnoszenie kompetencji językowych i międzykulturowych kadry naukowej i administracyjnej uczelni i jednostek naukowych, jak również inicjatywy skoncentrowane na budowaniu potencjału instytucji np. przez międzynarodowe akredytacje, programy studiów w językach obcych, wsparcie organizacyjne w przyjmowaniu zagranicznych studentów i naukowców.

Ważnym aspektem działalności Agencji będzie także prowadzenie działań promocyjnych za granicą. Ich celem będzie w szczególności budowa silnej marki polskiego

systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Dotychczas podejmowane przez MNiSW, we współpracy z uczelniami, działania promocyjne będą rozwijane przez prowadzenie przez Agencję analizy rynków edukacji wyższej. Pozwoli to ukierunkować promocję szkolnictwa wyższego w wymiarze geograficznym, podmiotowym i przedmiotowym.

W ramach upowszechniania języka polskiego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, Agencja przejmie zadania, które obecnie prowadzi MNiSW (samodzielnie, bądź za pośrednictwem Biura), a mianowicie:

- 1) kierowanie lektorów języka polskiego do zagranicznych ośrodków akademickich na wniosek zagranicznej uczelni, zgodnie z postanowieniami dwustronnych umów i porozumień międzynarodowych (w roku akademickim 2016/2017 MNiSW skierowało 85 lektorów do 83 zagranicznych ośrodków akademickich w 30 państwach świata);
- 2) doposażanie lektoratów języka polskiego w zagranicznych ośrodkach akademickich w pomoce metodyczno-dydaktyczne;
- 3) finansowanie wakacyjnych kursów języka i kultury polskiej, organizowanych dla cudzoziemców przez wybrane w drodze konkursu ośrodki akademickie oraz pomoc zagranicznym studentom lektoratów języka polskiego w doskonaleniu znajomości języka polskiego poprzez fundowanie stypendiów na kursy wakacyjne (w roku akademickim 2015/2016 r. przyznano 641 stypendiów na udział w letnich kursach języka i kultury polskiej);
- 4) udział w realizacji zadań z zakresu nauczania języka polskiego na świecie.

Agencja będzie także wykonywała obsługę administracyjną i finansową Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego. Należy wskazać, że zadanie to Agencja przejmie do realizacji w całości po likwidowanym Biurze.

Agencja będzie także reprezentowała Polskę w sieci ośrodków ENIC (*European Network of Information Centres on academic recognition and mobility*) i NARIC (*National Academic Recognition Information Centres*). W tym zakresie Agencja będzie wykonywać zadania z zakresu uznawalności wykształcenia. Należy wskazać, że obecnie zadania te realizuje MNiSW. Europejska sieć ośrodków informacji nt. akademickiej uznawalności i mobilności została utworzona przez Radę Europy i UNESCO w celu wdrożenia postanowień Konwencji Lizbońskiej oraz w celu ogólnego rozwoju polityki w zakresie uznawalności wyższego wykształcenia oraz stopni naukowych. Sekretariat sieci jest prowadzony wspólnie przez Radę Europy oraz UNESCO. Sieć ośrodków ENIC tworzą

krajowe ośrodki informacji państw będących stroną Europejskiej Konwencji Kulturowej lub należących do Regionu Europy UNESCO, które są z kolei powoływane przez odpowiednie organy państwowe poszczególnych państw.

Sieć krajowych ośrodków informacji na temat akademickiej uznawalności wykształcenia NARIC powstała z inicjatywy Komisji Europejskiej. Sekretariat sieci jest prowadzony przez Komisję Europejską. Sieć tę tworzą krajowe ośrodki informacji państw należących do Unii Europejskiej, Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu – EFTA oraz w Turcji. Jej celem jest rozwój współpracy w zakresie uznawalności wykształcenia w krajach, w których funkcjonują ośrodki NARIC.

Warto zaznaczyć, że w poszczególnych państwach pełnienie funkcji ośrodka ENIC i NARIC powierza się jednej instytucji.

Celem funkcjonowania sieci ENIC i NARIC jest wspieranie procesu umiędzynarodowienia uczelni oraz usuwanie barier utrudniających mobilność akademicką i zawodową obywateli, chcących kontynuować kształcenie lub podjąć pracę w innym państwie. Realizacji tego celu służą następujące działania podejmowane przez sieci oraz poszczególne ośrodki informacji:

- 1) udzielanie rzetelnych informacji na temat przepisów oraz procedur uznawalności zagranicznych dyplomów w danym kraju;
- 2) wydawanie opinii na temat zagranicznych dyplomów dla osób prywatnych, szkół wyższych, pracodawców, administracji publicznej;
- 3) udzielanie informacji o krajowym systemie szkolnictwa wyższego podmiotom zagranicznym;
- 4) udzielanie informacji o zagranicznych dyplomach i systemach szkolnictwa wyższego zainteresowanym podmiotom krajowym (np. przez tworzenie baz zagranicznych systemów edukacji);
- 5) organizacja konferencji i seminariów poświęconych uznawalności wykształcenia;
- 6) regularna wymiana informacji dotycząca uznawalności wykształcenia między poszczególnymi ośrodkami ENIC i NARIC;
- 7) współpraca w ramach sieci ENIC i NARIC oraz sieci ENIC-NARIC z pozostałymi państwami świata, mająca na celu usprawnianie uznawalności wykształcenia.

Mając na uwadze powyższe należy wskazać, że Agencja otrzyma uprawnienie do udzielania, na wniosek zainteresowanego podmiotu, pisemnej informacji o dyplomie

uzyskany za granicą, w szczególności o poziomie kształcenia i statusie uczelni. Informacja będzie udzielana na podstawie dokumentów przedłożonych przez wnioskodawcę. Instytucja informacji przewidziana w art. 191a ust. 6 ustawy u.p.s.w., zastąpi obecnie wydawane w tym zakresie przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego opinie i zaświadczenia.

Przewiduje się także, że Agencja w ramach swoich zadań będzie dokonywać uwierzytelniania dokumentów poświadczających wykształcenie przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą. Jest to zadanie ściśle powiązane z mobilnością akademicką i stanowi część procedury legalizacyjnej dokumentów, wynikającej z prawa międzynarodowego. W tym też celu dokonuje się zmiany art. 191b u.p.s.w. oraz art. 29c ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882, z późn. zm.), zwanej dalej „u.s.t.n.”, o czym mowa poniżej.

Agencja otrzyma umocowanie do uwierzytelniania dokumentów wydawanych przez uczelnie nadzorowane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego oraz innych ministrów. Jednocześnie w celu usprawnienia procesu przekazywania materiałów służących do uwierzytelniania dokumentów zakłada się utworzenie nowego modułu w Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym „POL-on”. Rektorzy uczelni będą wprowadzali do tego systemu wykazy osób upoważnionych do podpisywania dokumentów obejmujące ich imiona i nazwiska oraz funkcje pełnione w jednostkach organizacyjnych zatrudniających te osoby, wraz ze wzorami ich podpisów, a także wzory pieczęci urzędowych wydającego te dokumenty i wzory tych dokumentów, oraz będą na bieżąco aktualizowali ten zbiór. Nowa formuła przekazywania danych, które obecnie są przekazywane tradycyjną drogą pocztową, zapewni ich aktualność i łatwość w dostępie, a w dalszej konsekwencji usprawni cały proces uwierzytelniania dokumentów.

Jednocześnie uwzględniając postulaty zgłaszane przez Ministra Spraw Zagranicznych wprowadza się zmiany w przepisach u.p.s.w. oraz u.s.t.n., polegające na zastąpieniu czynności stwierdzania autentyczności dokumentu – poświadczaniem autentyczności podpisu i funkcji osoby podpisującej dokument oraz tożsamości pieczęci urzędowej, którą jest opatrzony ten dokument. Zmiany te mają na celu adekwatne uregulowanie czynności faktycznie wykonywanych podczas uwierzytelniania dokumentów wydawanych przez uczelnie i jednostki organizacyjne uprawnione do nadawania stopni naukowych oraz wyeliminowanie problemów związanych z ich późniejszą legalizacją w MSZ.

W tym zakresie projekt przewiduje także rozszerzenie katalogu uwierzytelnianych dokumentów. Na podstawie regulacji przyjętych w u.s.t.n. uwierzytelnieniu będą podlegały – obok dotychczas uwierzytelnianych dyplomów doktorskich i habilitacyjnych oraz ich duplikatów – także ich odpisy, w tym odpisy w języku obcym. Natomiast na gruncie u.p.s.w. do katalogu zawartego w art. 191b ust. 3 tej ustawy, dodaje się możliwość uwierzytelnienia przez Dyrektora suplementów do dyplomów oraz odpisów dyplomów ukończenia studiów, w tym odpisy w języku obcym. Ponadto Agencja będzie realizowała zadania związane z nadawaniem klauzuli apostille na dokumentach określonych w przepisach u.p.s.w. oraz u.s.t.n. W tym zakresie należy wskazać, że przekazanie Agencji tej kompetencji nastąpi w trybie przewidzianym w Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzonej w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 2005 r. poz. 938).

W art. 2 ust. 4 i 5 projektu zawarto z kolei podstawy prawne do wykonywania przez Agencję innych zadań, ściśle związanych z umiędzynarodowieniem nauki i szkolnictwa wyższego. Na mocy tych przepisów Agencja będzie mogła:

- 1) realizować projekty, o których mowa w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 217, z późn. zm.);
- 2) wykonywać zadania zlecane (w drodze porozumienia) przez ministrów kierujących działami administracji rządowej związanych z umiędzynarodowieniem szkolnictwa wyższego lub nauki, należące do właściwości tych ministrów.

Przepis zawarty w art. 2 ust. 4 daje Agencji możliwość realizowania swojej misji także w ramach programów operacyjnych finansowanych z funduszy europejskich. Finansowanie działań ukierunkowanych na wsparcie tworzenia programów studiów w językach obcych skierowanych zarówno do studentów z Polski, jak i do cudzoziemców, programy pomocy zwrotnej dla polskiej młodzieży na opłacenie kosztów studiów w najlepszych zagranicznych uczelniach, wsparcie procesu uzyskiwania akredytacji zagranicznych czy tworzenie partnerstw między akademickich, które będą mogły być realizowane w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

W myśl przepisu art. 2 ust. 5, nie tylko minister nauki i szkolnictwa wyższego, ale także inni ministrowie kierujący działami administracji rządowej będą mogli zlecać Agencji wykonanie różnych zadań m.in. związanych z realizacją finansowanych przez nich

stypendiów, wynikających z postanowień umów, z porozumień międzynarodowych, czy z własnych programów, realizowanych np. przez Ministra Zdrowia. Agencja specjalizując się w tym obszarze oraz gromadząc doświadczenia i bazę kontaktów będzie zapewniała większą sprawność i efektywność takich działań.

Agencja przy realizacji zadań będzie mogła podejmować współpracę z polskimi i zagranicznymi podmiotami, w szczególności jako partner umów o wspólne przedsięwzięcie (art. 2 ust. 6). W ramach tej regulacji wyartykułowana została możliwość zawierania przez Agencję umów o wspólne przedsięwzięcie, zawieranych w szczególności z podmiotami specjalizującymi się w międzynarodowej współpracy akademickiej i naukowej. Biorąc pod uwagę autonomię uczelni w tworzeniu własnej polityki umiędzynarodowienia, a także różnorodność inicjatyw pojawiających się w tym zakresie ze strony podmiotów zagranicznych, możliwość realizacji wspólnych działań np. w zakresie wymian czy promocji, niezbędna jest dla osiągnięcia spodziewanych efektów. Naturalnymi partnerami będą tutaj uczelnie i ośrodki naukowe, a także instytucje partnerskie z innych państw np. *China Scholarship Council*, *DAAD* czy *Campus France*.

Rozdział 2 projektowanej ustawy został poświęcony uregulowaniu kwestii związanych z organizacją Agencji. W pierwszej kolejności należy wskazać, że organami Agencji będą Dyrektor oraz Rada (art. 3 projektu). Założeniem jest powierzenie Dyrektorowi zadań o charakterze zarządczym i wykonawczym, natomiast Radzie – zadań opiniotwórczo-doradczych. To generalne założenie jest rozwijane i uszczegóławiane w przepisach projektowanej ustawy, poświęconych zasadom działania organów Agencji.

Projekt przewiduje dla Dyrektora wiodący udział w realizacji zadań Agencji. Należy wskazać, że na nim będzie spoczywał całokształt obowiązków związanych z identyfikowaniem aktualnych i konkretnych potrzeb środowiska oraz, w dalszej kolejności, opracowywaniem odpowiednich instrumentów wsparcia.

W art. 4 ust. 1 i 3 projektu wskazano, że Dyrektor kieruje działalnością Agencji, reprezentuje ją na zewnątrz oraz samodzielnie dokonuje czynności prawnych w imieniu Agencji. Ten zestaw uprawnień składa się na kierowniczą rolę, jaką będzie odgrywał Dyrektor. Zgodnie z art. 4 ust. 2 projektu do podstawowych zadań Dyrektora będzie należało:

- 1) opracowywanie i realizowanie programów oraz ich ewaluacja;
- 2) sporządzanie projektu rocznego planu działania oraz projektu rocznego planu finansowego Agencji;

- 3) sporządzanie rocznego sprawozdania z działalności Agencji w roku poprzednim oraz rocznego sprawozdania finansowego Agencji;
- 4) prowadzenie gospodarki finansowej Agencji;
- 5) zarządzanie majątkiem Agencji.

Kluczowym zadaniem Dyrektora będzie opracowywanie i realizowanie programów Agencji. W celu właściwej realizacji tego zadania Dyrektor będzie utrzymywał stały kontakt z przedstawicielami środowiska akademickiego, nie tylko przez Radę, ale także przez stworzony system współpracy z organizacjami partnerskimi, w szczególności w ramach prac przy sporządzaniu projektu rocznego planu działania Agencji. Projektowana ustawa zakłada też prowadzenie bieżącej i okresowej wewnętrznej ewaluacji działań. W odniesieniu do programów skierowanych do studentów i doktorantów monitorowane będą wyniki w nauce stypendystów, liczba zgłoszeń i kandydatów, sukcesy naukowe stypendystów i ich losy zawodowe, w tym pozostawanie w Polsce. W odniesieniu do programów dla naukowców w bezpośredniej ocenie efektów będą brane pod uwagę: liczba zgłoszeń, profil kandydatów, sukcesy stypendystów, a pośrednio – dla państwa: widoczność publikacyjna (wskaźniki bibliometryczne, np. wskaźnik Hirscha, udział publikacji w 10% najczęściej cytowanych publikacjach), uznane granty badawcze (liczba grantów ERC i Marie Skłodowska-Curie Actions Fellows, wskaźnik sukcesu ubiegania się o granty europejskie, pozycja w rankingu krajów uzyskujących europejskie środki na badania).

Skuteczna realizacja programów będzie wypadkową ich dopasowania do potrzeb środowiska, skutecznej promocji, sprawnej oceny formalnej i merytorycznej (ich przebieg będzie zróżnicowany w zależności od charakteru programu).

Ponadto w art. 5 ust. 1 projektu przyjęto, że Dyrektor działa przy pomocy swoich zastępców, kierowników komórek organizacyjnych oraz głównego księgowego. Szczegółowe regulacje dotyczące struktury organizacyjnej Agencji zostaną określone w statucie Agencji. Jednocześnie w celu zminimalizowania możliwości powstawania konfliktu interesów w nowo utworzonej Agencji przewiduje się, że nie będzie w niej mógł powstać stosunek podległości służbowej między małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia. Analogiczne regulacje w tym zakresie zostały przyjęte na gruncie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 900, z późn. zm.).

Z uwagi na potrzebę zapewnienia sprawnego działania Agencji projekt przewiduje uproszczoną procedurę powoływania na stanowisko Dyrektora, który będzie powoływany przez ministra, jako głównego realizatora polityki państwa w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki. W art. 6 ust. 3 projektu określono wymagania, które powinien spełniać Dyrektor. Zostały one tak ukształtowane, by zapewnić wysoki poziom przygotowania osoby, która obejmie tę funkcję (wymóg doświadczenia zawodowego na stanowisku kierowniczym, doświadczenia w zakresie współpracy międzynarodowej dotyczącej szkolnictwa wyższego lub nauki oraz wymóg dotyczący znajomości języka obcego). Należy nadmienić, że za wybór kompetentnej osoby na stanowisko Dyrektora będzie odpowiedzialny minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego, który przy pomocy obsługującego go urzędu będzie dokonywał niezbędnej weryfikacji i oceny kwalifikacji potencjalnych kandydatów. Dodatkowo należy wskazać, że projekt określa również kryteria, które będą musieli spełniać zastępcy Dyrektora, których będzie powoływał i odwoływał Dyrektor (art. 8).

W art. 6 ust. 5 projektu wskazano jednoznacznie, że czynność w postaci powołania na stanowisko Dyrektora będzie tożsama z nawiązaniem stosunku pracy na podstawie powołania, w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy. Zasada ta znajdzie zastosowanie również w stosunku do zastępców Dyrektora (art. 8 zdanie drugie).

Dyrektor będzie powoływany przez ministra na 5-letnią kadencję (art. 6 ust. 2). Projekt precyzuje przesłanki odwołania Dyrektora przed upływem kadencji (art. 7 ust. 1), wśród których należy wskazać:

- 1) złożenie rezygnacji;
- 2) utratę zdolności do pełnienia powierzonych obowiązków na skutek długotrwałej choroby, trwającej dłużej niż 6 miesięcy;
- 3) zaprzestanie spełniania przez Dyrektora któregokolwiek z wymogów określonych w art. 6 ust. 3 pkt 2-4;
- 4) działanie niezgodne z prawem lub zasadami rzetelności i gospodarności;
- 5) niezatwierdzenie rocznego sprawozdania finansowego Agencji lub jego nieprzedstawienie w terminie określonym w projektowanej ustawie.

Projektowana ustawa określa również skutki opróżnienia stanowiska Dyrektora, jednoznacznie wskazując, że jeżeli nastąpi to w wyniku upływu kadencji to Dyrektor będzie pełnił swoje obowiązki do momentu wyznaczenia jego następcy (art. 6 ust. 6). Natomiast w przypadku wygaśnięcia kadencji (tj. śmierci Dyrektora lub jego odwołania – art. 7 ust. 2)

obowiązki Dyrektora przejmie, do czasu powołania nowego Dyrektora, zastępca wskazany przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego.

Przepisy art. 9–11 projektu regulują sposób powoływania oraz zakres kompetencji Rady.

Zadania Rady zostały ukształtowane jako *stricte* opiniodawczo-doradcze, stąd głównym jej zadaniem będzie wyznaczanie propozycji kierunków działań i rozwoju Agencji w perspektywie krótko- i długookresowej. Powyższe wynika z koncepcji jednoosobowej odpowiedzialności Dyrektora za działalność Agencji. Rada jako zespół złożony z przedstawicieli określonych środowisk będzie mogła przedstawiać Dyktorowi szeroki wachlarz kierunków działania rekomendowanych przez siebie lub przez poszczególnych jej członków, jednakże decyzyjność, wyrażająca się głównie w odpowiednim doborze instrumentów, zostanie skupiona w rękach Dyrektora. Powyższe rozwiązanie wpisuje się w postulowany mechanizm koordynacji i koncentracji zadań Agencji, a zarazem będzie sprzyjało rzetelnej ich realizacji – co jest istotne zwłaszcza w pierwszej fazie porządkowania obecnego systemu organizacyjno-prawnego w omawianym zakresie.

W art. 9 ust. 1 projektu wskazano zadania Rady, do których będzie należało:

- 1) przygotowywanie i przedstawianie Dyktorowi propozycji kierunków działania i rozwoju Agencji, w tym w perspektywie wieloletniej;
- 2) opiniowanie projektów rocznych i wieloletnich planów działania Agencji, projektów zmian tych planów oraz projektu rocznego planu finansowego;
- 3) opiniowanie rocznego sprawozdania z działalności Agencji oraz rocznego sprawozdania finansowego Agencji;
- 4) dokonywanie okresowej oceny wykonywania planów działania Agencji.

Jednocześnie projektowana ustawa określa w art. 9 ust. 2–4, zrąb przepisów dotyczących trybu prac i wewnętrznej organizacji Rady, który zostanie rozwinięty w przepisach statutu, nadawanego w drodze rozporządzenia ministra. Rada jako organ kolegialny będzie działała na posiedzeniach. Formą rozstrzygnięć podejmowanych przez Radę będą uchwały. Natomiast pracami Rady będzie kierował jej przewodniczący.

W celu zapewnienia skuteczności działań Rady w art. 5 ust. 2 projektu zawarto regulację zobowiązującą Dyrektora do udostępniania Radzie, na jej żądanie, dokumentów związanych z działalnością Agencji. Będzie to instrument, dzięki któremu Rada będzie posiadała aktualne informacje o działaniach Agencji.

W skład Rady zostanie powołanych ośmiu członków, którzy będą reprezentantami centralnego szczebla administracji oraz głównych instytucji reprezentujących środowisko akademickie. Przy określaniu składu Rady kierowano się wolą powołania organu stanowiącego zrównoważoną reprezentację środowiska naukowego i akademickiego oraz administracji rządowej – przy zachowaniu jej możliwie wąskiego grona, zapewniającego sprawne funkcjonowanie tego organu.

Obok przedstawicieli ministra kierującego działami administracji rządowej – nauka i szkolnictwo wyższe, w skład Rady zostaną powołani przedstawiciele ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz ministra właściwego do spraw gospodarki. Ich obecność pozwoli z jednej strony na zapewnienie spójności działań Agencji w zakresie promocji Polski za granicą, a z drugiej - na włączanie nauki w proces programowania polskiej polityki zagranicznej oraz dyplomacji gospodarczej.

Komponent środowiskowy w Radzie będą natomiast stanowili reprezentanci Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej oraz Krajowej Reprezentacji Doktorantów. Obecność przedstawicieli ww. podmiotów wynika z faktu, że stanowią one reprezentatywne instytucje środowiska w świetle u.p.s.w.

Przepis art. 11 precyzuje, że kadencja Rady trwa 4 lata, a jej członkowie są powoływani i odwoływani przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego na wniosek podmiotów wskazanych w art. 10 ust. 1. Ponadto należy wskazać, że w celu zapewnienia sprawnego i odformalizowanego sposobu funkcjonowania Rady wyznaczenie przewodniczącego Rady i jego zastępcy powierza się ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego.

Sposób kształtowania wysokości wynagrodzenia Dyrektora, członków Rady oraz pracowników Agencji zgodnie z projektowanymi regulacjami powinno zapewnić sprawne i profesjonalne wykonywanie zadań Agencji (art. 12 i art. 13 projektu). W odniesieniu do wynagrodzenia Dyrektora należy nadmienić, iż będzie ono ustalane przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. z 2015 r. poz. 2099, z późn. zm.) – zgodnie z art. 1 tej ustawy. Natomiast członkowie Rady będą otrzymywali wynagrodzenie za udział w posiedzeniach Rady w wysokości określonej w rozporządzeniu wydanym na podstawie upoważnienia zawartego w projektowanym art. 12

ust. 4, a nadto zwrot kosztów podróży, na podstawie przepisów Kodeksu pracy. Należy zaznaczyć, że wynagrodzenie będzie przysługiwało tylko tym członkom Rady, którzy nie będą jednocześnie pracownikami urzędu obsługującego ministra. W tym zakresie projektowana ustawa precyzuje również maksymalną wysokość wynagrodzenia, jakie miesięcznie będą mogli otrzymać członkowie Rady, różnicując je w zależności od sprawowanej funkcji w Radzie. Wysokość wynagrodzenia otrzymanego w danym miesiącu przez przewodniczącego Rady nie będzie mogła przekroczyć 60%, a w przypadku pozostałych członków Rady – 30%, przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Projektowana ustawa nie precyzuje natomiast maksymalnej wysokości wynagrodzenia Dyrektora, ponieważ wynika ona z przepisów powołanej wyżej ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.

Zasady wynagradzania pozostałych osób zatrudnionych w Agencji zostaną określone w regulaminie ustalonym przez Dyrektora, który będzie podlegał zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (art. 13 ust. 2). Powyższe rozwiązanie umożliwi elastyczniejsze ukształtowanie tych zasad, co jest pożądane w kontekście zwiększenia liczby zadań w Agencji, mogącego wpływać na poziom zatrudnienia w najbliższych latach. Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, że regulacje wewnętrzne Agencji związane ze sprawami kadrowymi będą determinowane przepisami prawa pracy.

Agencja w ramach prowadzenia systemu informatycznego (art. 14 projektu) będzie realizowała swoją misję w zakresie dostarczania aktualnej informacji na temat oferty stypendialnej – zarówno polskich, jak i zagranicznych ośrodków naukowych. Baza ofert stypendialnych będzie zawierała oferty stypendialne na pobyty w Polsce i za granicą. Będą w niej opisane nie tylko oferty Agencji lub jej odpowiedników w innych krajach, ale także programy europejskie, oferta organizacji pozarządowych, stypendia jednostek samorządu terytorialnego. Efektywność działania będzie zapewniona dzięki funkcjonalności umożliwiającej przeszukiwanie bazy w zależności od kraju pochodzenia i kraju pobytu, kierunku i etapu kształcenia lub kariery naukowej.

Należy odnotować, że Agencja będzie uprawniona do zlecenia instytutowi badawczemu, nadzorowanemu przez ministra właściwego do spraw nauki, którego przedmiot działania jest

związany ze świadczeniem usług w zakresie systemów informacyjnych, administrowania tym systemem, zapewniając jednocześnie środki finansowe na ten cel.

Agencja będzie działała zgodnie z rocznym planem działania. Dyrektor, w terminie do dnia 1 grudnia, będzie przekazywał ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego do zatwierdzenia projekt rocznego planu działania na następny rok. Do dnia zatwierdzenia rocznego planu działania Agencja będzie działała na podstawie projektu tego planu. Natomiast w przypadku konieczności zmiany rocznego planu działania Dyrektor będzie przekazywał do zatwierdzenia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego zmieniony plan działania wraz z opinią Rady.

Pozostałe kwestie organizacyjne – nie mniej istotne dla właściwego funkcjonowania Agencji – będą szczegółowo uregulowane w statucie Agencji, który zostanie nadany w drodze rozporządzenia ministra nadzorującego Agencję. Zgodnie z upoważnieniem ustawowym (art. 16 projektu) statut będzie normował szczegółowy zakres zadań i tryb pracy organów Agencji oraz organizację wewnętrzną Agencji.

Rozdział 3 projektowanej ustawy reguluje sposób realizacji zadań Agencji oraz nadzór nad jej działalnością. W art. 17 stwierdzono, że Agencja będzie realizować swoje zadania przez ustanawianie programów i konkursów, przeprowadzanie naboru i oceny wniosków do programów oraz zawieranie i finansowanie umów z podmiotami, którym zostały przyznane środki finansowe. Organem Agencji odpowiedzialnym za ww. działania będzie Dyrektor.

Programy ogłaszane przez Agencję będą się dzieliły na dwie podstawowe grupy: programy mobilnościowe, w tym studenckie programy stypendialne, i programy wsparcia dla uczelni i innych podmiotów działających w obszarze umiędzynarodowienia nauki i szkolnictwa wyższego. W ramach programów mobilnościowych będą tworzone programy dla różnych grup adresatów (przede wszystkim osób wymienionych w art. 18 ust. 1 pkt 1–5), nakierowane na polskich lub zagranicznych adresatów. W ramach programów wsparcia dla uczelni mogą być ogłaszane programy o charakterze szkoleniowym – wspierające międzyuczelnianą współpracę lub mające na celu podniesienie poziomu oferty dydaktycznej w kontekście umiędzynarodowienia. Zgodnie z treścią art. 17 ust. 2 Dyrektor będzie też inicjował programy służące promocji szkolnictwa wyższego czy nauczania języka polskiego za granicą, w sposób skorelowany z zadaniami Agencji.

Agencja będzie mogła również ogłaszać konkursy. Ich celem może być promowanie dobrych praktyk wśród uczelni, np. przez ogłoszenie konkursu na lidera

umiędzynarodowienia czy konkursu na studenckie inicjatywy ukierunkowane na integrację polskich i zagranicznych studentów.

W art. 18 projektu zawarto zamknięty katalog podmiotów, którym Agencja będzie mogła przekazywać środki finansowe w ramach realizacji jej ustawowych zadań. Należą do nich:

- 1) studenci i doktoranci;
- 2) uczestnicy kursów przygotowawczych do podjęcia nauki w języku polskim;
- 3) pracownicy uczelni lub pracownicy jednostek naukowych;
- 4) osoby posiadające co najmniej stopień naukowy doktora lub doktora sztuki albo równorzędny stopień uzyskany za granicą;
- 5) osoby kierowane za granicę w celu nauczania języka polskiego jako obcego;
- 6) uczelnie i jednostki naukowe;
- 7) organizacje pozarządowe podejmujące działania na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki;
- 8) jednostki sektora finansów publicznych podejmujące działania na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki.

Najliczniejszą przewidywaną grupą adresatów programów będą osoby wymienione w pkt 1-4. Stworzenie warunków sprzyjających mobilności studentów to obecnie konieczny element rozwoju szkolnictwa wyższego. Oferta Agencji będzie skierowana zarówno do polskich studentów i doktorantów, aby umożliwić im odbycie części edukacji w zagranicznych ośrodkach, jak i do młodzieży zagranicznej, spośród której najlepsi będą kwalifikowani do otrzymywania stypendium polskiego rządu. Doktoranci to grupa osób, której funkcjonowanie z założenia powinno być osadzone w kontekście międzynarodowym. Dlatego ważne jest zarówno umożliwienie polskim doktorantom prowadzenie badań za granicą, jak i zachęcenie przez ofertę stypendialną do odbywania studiów doktoranckich w Polsce, szczególnie że obecnie jest to najmniej umiędzynarodowiony poziom kształcenia studiów w Polsce. Kierowanie oferty do pracowników uczelni i jednostek naukowych oznacza, że Agencja może tworzyć programy mobilnościowe zarówno dla pracowników naukowych, nauczycieli akademickich, jak i innych pracowników tych podmiotów. Również w przypadku tych adresatów możliwe jest stworzenie oferty przyjazdowej, jak i wyjazdowej. Uwzględnienie grupy osób posiadających stopień naukowy doktora lub doktora sztuki albo równorzędny uzyskany za granicą oznacza, że programy tworzone w Agencji nie muszą

ograniczać się do pracowników uczelni lub instytutów naukowych. Uwzględnienie tej grupy wynika również z rozeznania sytuacji osób na tym etapie kariery naukowej, które często – zarówno w Polsce, jak i za granicą – nie znajdują pracy w instytucjach nauki, a prezentują wysoki potencjał rozwojowy. Możliwość tworzenia programów z uwzględnieniem tej grupy osób wyraża dążenie projektodawcy do kierowania się jakością kandydata, jako głównego kryterium wyboru beneficjentów programów Agencji. Adresatami działań Agencji będą również lektorzy języka polskiego za granicą. Ważną grupą, której Agencja będzie mogła przekazywać środki finansowe, będą uczelnie oraz jednostki naukowe. Do nich będą mogły być przekazywane zarówno środki w ramach programów mobilnościowych (dla pracowników tych jednostek), jak i w ramach programów wspierających umiędzynarodowienie uczelni. Ze względu na projekcyjny charakter programów mobilnościowych, ich beneficjentami będzie niewielki odsetek najlepszych studentów czy naukowców. Dlatego tak istotne jest tworzenie oprócz programów mobilnościowych, także programów dla uczelni, które wesprą je w prowadzeniu „umiędzynarodowienia w domu” – dopasowania oferty do potrzeb globalnego rynku. Programy dla uczelni, komplementarne z programami mobilnościowymi, powinny trwale podnosić poziom umiędzynarodowienia polskiej nauki i szkolnictwa wyższego. Agencja będzie mogła również przyznawać środki finansowe organizacjom pozarządowym działającym w obszarze umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki. Uwzględnienie tej grupy podmiotów otwiera Agencję na „trzeci sektor”, którego inicjatywy mogą wzbogacać paletę działań podejmowanych na rzecz umiędzynarodowienia. Także jednostki sektora finansów publicznych będą mogły być beneficjentami w ramach programów Agencji. Przykładami mogą być programy adresowane do jednostek samorządu terytorialnego na wspólne działania miasta i uczelni w zakresie międzynarodowych działań promocyjnych („Study in Lublin”, „Study in Poznań”, „Teraz Wrocław”), czy pozyskiwania kadry zagranicznej dla tworzonych lokalnie dedykowanych specjalizacji. Innymi jednostkami sektora finansów publicznych, których działania będą mogły uzyskać wsparcie Agencji, będą mogły być m.in. szkoły podstawowe i szkoły średnie (w ramach ogłaszanych przez Agencję programów integracji cudzoziemców).

Warto zaznaczyć, że podstawowym kryterium umożliwiającym wsparcie tej grupy beneficjentów będzie podejmowanie przez nich działań na rzecz umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego i nauki.

W art. 18 ust. 2 projektu wskazano, że środki finansowe dla studentów, doktorantów, uczestników kursów przygotowawczych do podjęcia nauki w języku polskim, pracowników uczelni lub jednostek naukowych, osób posiadających co najmniej stopień naukowy doktora lub równorzędny stopień naukowy uzyskany za granicą oraz osób kierowanych za granicę w celu nauczania języka polskiego jako obcego, będą mogły być przyznawane w formie stypendium, finansowania lub dofinansowania do kosztów opłat za kształcenie, pomocy materialnej oraz ryczałtu na koszty podróży, utrzymania i zakwaterowania. Forma stypendiów jest przewidziana głównie dla studentów i doktorantów. Podmioty te będą też mogły otrzymywać środki pokrywające w całości lub w części koszty opłat za kształcenie. Regulacja ta umożliwi przyjmowanie stypendystów także na studia obcojęzyczne, za które uczelnie zazwyczaj pobierają opłaty. Dodatkowo przepis ten potwierdza otwartość Agencji na współpracę ze wszystkimi uczelniami i jednostkami naukowymi, nie wykluczając możliwości kształcenia się stypendystów także w uczelniach niepublicznych.

Forma przekazywania środków finansowych w postaci pomocy materialnej oraz ryczałtu na koszty podróży, utrzymania i zakwaterowania została przewidziana dla tych podmiotów, które nie będą mogły być zatrudnione przez instytucję przyjmującą, a jednocześnie charakter ich pobytu nie będzie się kwalifikował do przyznania im stypendium. Taka sytuacja może dotyczyć np. lektorów języka polskiego, pracowników uczelni lub jednostek naukowych czy osób posiadających co najmniej stopień naukowy doktora lub równorzędny stopień naukowy uzyskany za granicą. Z doświadczeń dotychczas realizowanych programów wynika, że osoby te nie zawsze mogą znaleźć zatrudnienie w instytucji przyjmującej, stąd przewiduje się także możliwość bezpośredniego wypłacania im środków.

Mimo, że projekt przewiduje możliwość wypłacania stypendiów, czy ryczałtu na koszty utrzymania dla podmiotów wymienionych w art. 18 ust. 1 pkt 3 i 4, przy formułowaniu regulaminów programów Agencja będzie dążyć do tego, by środki finansowe dla nich były przekazane w formie finansowania lub dofinansowania do kosztów zatrudnienia przez instytucję przyjmującą. Formuła, w której jednostka wnioskuje o środki na dofinansowanie do kosztów zatrudnienia przyjmowanego dydaktyka lub naukowca gwarantuje wsparcie całościowej polityki jednostki i zapewnia lepsze warunki funkcjonowania przyjmowanej osobie. Z doświadczeń wynikających z prowadzenia przez MNiSW programu „Mobilność Plus” wynika jednak, że nie zawsze jest to optymalne z punktu widzenia zarówno

beneficjenta, jak i pod względem fiskalnym. Z tego względu projekt dopuszcza obie możliwości – zarówno przekazywanie środków bezpośrednio do naukowców oraz za pośrednictwem ośrodka przyjmującego, uznając jednocześnie tę drugą formułę za preferowaną.

Nabór wniosków o udział w programie (dalej „nabór wniosków do programów”) będzie ogłaszany przez Dyrektora. Ogłoszenie o naborze wniosków do programu będzie określało cel programu; zakres tematyczny działań realizowanych w ramach programu oraz termin realizacji programu. W ogłoszeniu zamieszczonym na stronie podmiotowej Agencji w Biuletynie Informacji Publicznej znajdzie się również regulamin programu, informacja o terminie składania wniosków, wzór umowy, o której mowa w art. 26 ust. 1 projektu oraz informacja o wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację programu.

Z kolei ogłoszenie o konkursie będzie zawierało przedmiot konkursu, regulamin konkursu, skład komisji konkursowej oraz termin ogłoszenia jego wyników.

Zakłada się, że wnioski w ramach programów będą składane również za pośrednictwem elektronicznego systemu aplikacyjnego i będą podlegać ocenie formalnej i merytorycznej. We wszystkich programach oceny formalnej wniosków będą dokonywali pracownicy Agencji, natomiast ocena merytoryczna będzie przeprowadzana przez ekspertów zewnętrznych. Rozwiązanie to będzie wykorzystywane w szczególności w przypadku wyspecjalizowanych programów mobilnościowych dla naukowców, w których obecność specjalistów z danej dziedziny wydaje się nieodzownym elementem oceny merytorycznej. Także dla programów, których celem jest wsparcie procesu umiędzynarodowienia uczelni może być konieczne dokonanie oceny przez ekspertów zewnętrznych – osoby mające doświadczenie w praktyce takich projektów. W przepisie art. 22 ust. 1 zaproponowano również, że regulamin programu może przewidywać przeprowadzenie wyłącznie oceny formalnej wniosków. Taka sytuacja może dotyczyć głównie programów skierowanych do młodzieży polonijnej lub programów finansowanych z pomocy rozwojowej.

Z kolei art. 23 projektu precyzuje, co będzie przedmiotem oceny merytorycznej dla poszczególnych grup adresatów programów Agencji. Dla studentów i doktorantów Agencja, stosownie do regulaminu danego programu, będzie uwzględniała:

- 1) dotychczasowy przebieg nauczania lub kształcenia, w tym osiągnięcia naukowe lub
- 2) opinię podmiotu, w którym osoba ta odbywała nauczanie lub kształcenie, lub
- 3) wiedzę lub umiejętności w zakresie odpowiadającym planom kształcenia, lub

- 4) dotychczasową aktywność społeczną, lub
- 5) plany naukowe lub zawodowe, lub
- 6) znajomość języka, w którym będzie odbywało się kształcenie, lub
- 7) uzasadnienie dla odbywania kształcenia w danej uczelni lub jednostce naukowej, lub
- 8) zasadność kosztów związanych z realizacją planowanych działań.

W przypadku pracowników uczelni i jednostek naukowych, osób posiadających co najmniej stopień naukowy doktora pod uwagę będą brane następujące kryteria:

- 1) dotychczasowy przebieg kariery naukowej lub akademickiej, w tym osiągnięcia naukowe lub
- 2) opinię uczelni lub jednostki naukowej, lub
- 3) renomę i poziom naukowy uczelni lub jednostki naukowej, z którą osoba ta zamierza podjąć współpracę, lub
- 4) zakres i sposób realizacji planowanych działań o charakterze naukowym lub dydaktycznym, lub
- 5) uzasadnienie podjęcia współpracy ze wskazaną uczelnią lub jednostką naukową, lub
- 6) zasadność kosztów związanych z realizacją planowanych działań.

Dobór takich kryteriów wynika z dobrych praktyk w innych tego typu instytucjach na świecie, polskich instytucji grantodawczych (FNP, NCN, NCBiR), programów europejskich (*The Maria Skłodowska-Curie Action*) oraz z doświadczeń Biura.

Z kolei w przypadku lektorów języka polskiego pod uwagę będą brane następujące kryteria:

- 1) posiadanie wymaganego przez stronę przyjmującą wykształcenia oraz kwalifikacji uprawniających do nauczania języka polskiego jako obcego lub
- 2) znajomość kultury państwa, do którego ma być ta osoba skierowana oraz języka urzędowego tego państwa lub innego języka umożliwiającego komunikowanie się w tym państwie.

Natomiast w odniesieniu do uczelni i jednostek naukowych oraz organizacji pozarządowych i jednostek sektora finansów publicznych oceniane będą:

- 1) potencjał organizacyjny i doświadczenie w zakresie realizacji projektów, w tym w zakresie współpracy międzynarodowej lub
- 2) zgodność działań z celami polityki naukowej, naukowo-technicznej, innowacyjnej i społecznej państwa, lub

- 3) zgodność działań z celami i strategią podmiotu, lub
- 4) praktyczne znaczenie działań dla wzmocnienia potencjału podmiotu, w tym w zakresie międzynarodowej współpracy naukowej lub akademickiej, lub
- 5) zakres i sposób realizacji planowanych działań, lub
- 6) zasadność kosztów związanych z realizacją planowanych działań.

O przyznaniu albo odmowie przyznania środków finansowych w ramach ustanowionych programów będzie rozstrzygał Dyrektor – w drodze decyzji. Należy równocześnie nadmienić, że do postępowania w sprawie przyznania środków finansowych będą miały zastosowanie przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 23, z późn. zm.), zwanego dalej „Kpa.”. Jednocześnie warto zwrócić uwagę na dwa aspekty związane z uregulowaniem toku postępowania administracyjnego na gruncie projektowanej ustawy.

Po pierwsze od decyzji Dyrektora Agencji nie będzie przysługiwało odwołanie, lecz wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy. Zaproponowane rozwiązanie służy takiemu ukształtowaniu postępowania administracyjnego, by w jego ramach nie dochodziło do przenoszenia postępowania do organu wyższego stopnia (tu: ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego). W ocenie projektodawcy zapewnienie realizacji obu tych etapów postępowania w strukturze jednej, wyspecjalizowanej instytucji jaką będzie Agencja, zapewni profesjonalne i – co istotne – sprawne rozstrzygnięcie spraw. Z uwagi na powyższe projektodawca odwołuje się do pojęcia wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy, który jest uregulowany w przepisach Kpa (art. 16 § 1 Kpa oraz art. 127 § 3 wskazującego, że do wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołań od decyzji).

Po drugie zgodnie z projektowanymi regulacjami złożenie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będzie możliwe tylko w przypadku wystąpienia naruszeń formalnych przy przyznawaniu środków finansowych. Należy wskazać, że dotychczasowe doświadczenia związane z przyznawaniem środków finansowych na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2016 r. poz. 2045, z późn. zm.), czy dystrybuowaniem środków finansowych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz Narodowe Centrum Nauki pozwalają stwierdzić, że odwołania stanowią najczęściej polemikę wnioskodawców z oceną ich projektów – przeprowadzoną przez osoby posiadające wiedzę ekspercką (recenzentów lub zespołów eksperckich). Niezależnie od okoliczności, że w tej

kategorii rozstrzyganych przez ww. podmioty spraw – i w perspektywie także przez Agencję – zawsze występują rozbieżne opinie i oceny, ważne jest podkreślenie, że zasięganie kolejnych opinii w odniesieniu do kwestii merytorycznych w postępowaniu odwoławczym zazwyczaj nie rozstrzyga kategorycznie wątpliwości co do zasadności finansowania. Powyższe prowadzi natomiast do znacznego wydłużenia postępowania oraz generowania nadmiernych kosztów obsługi tych postępowań.. Dlatego też uznano za celowe uregulowanie procedury w sposób zbliżony do tych przyjętych i z powodzeniem stosowanych na gruncie powołanej ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki czy ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju przyjmując, że wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy będzie obejmował zastrzeżenia co do kwestii formalnych w procesie przyznawania środków finansowych, nie zaś do zasadności oceny merytorycznej przeprowadzonej w ramach postępowania w pierwszej instancji. Powyższe powinno zapewnić sprawny proces rozpatrywania wniosków, a także przejrzystość procedur stosowanych przez Dyrektora przy przyznawaniu środków finansowych.

W kontekście powyższego należy także podkreślić, że wnioskodawca będzie miał możliwość wniesienia skargi na ostateczną decyzję Dyrektora do sądu administracyjnego. Stosownie do art. 52 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2016 r. poz. 718, z późn. zm.) skargę do sądu administracyjnego można wnieść po wyczerpaniu środków zaskarżenia, jeżeli służyły one skarżącemu w postępowaniu przed właściwym organem administracji publicznej. Przenosząc powyższe na grunt projektowanej ustawy należy wskazać, że wnioskodawca mający – po wykorzystaniu środka w postaci wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy – zastrzeżenia co do zachowania przez Agencję wymogów formalnych podczas rozstrzygnięcia jego indywidualnej sprawy, będzie uprawniony do przekazania swojej sprawy do sądu w celu dokonania dodatkowej, niezależnej oceny działania Agencji.

W związku z sygnalizowanym już powyżej dążeniem do zapewnienia transparentności działań Agencji przewiduje się także, że lista podmiotów, którym zostały przyznane środki finansowe – zawierająca imiona i nazwiska lub ich nazwy – będzie zamieszczana na stronie podmiotowej Agencji w Biuletynie Informacji Publicznej.

W art. 26 ust. 1 projektu przesądzono, że Agencja przekazuje przyznane środki finansowe na podstawie umowy. Rozwiązanie to będzie służyło lepszej kontroli w zakresie przekazywanych środków finansowych, w tym także przez precyzyjne ujęcie w umowie

warunków jej realizacji oraz finansowania. W ten sposób zostanie zapewniona ponadto większa elastyczność działań Agencji, pozwalająca na kształtowanie relacji z beneficjentami jej programów.

Mając na uwadze systematyczne badanie wartości realizowanych przez Agencję programów oraz innych zadań z punktu widzenia przyjętych kryteriów, Agencja będzie prowadziła ewaluację swojej działalności (art. 27 ust. 1). Zasadniczym celem ewaluacji będzie ocena wpływu działalności Agencji na rozwój nauki i gospodarki oraz wprowadzanie usprawnień na podstawie przeprowadzonych analiz. Dyrektor będzie przedstawiał ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego corocznie, w terminie do dnia 1 grudnia, plan ewaluacji na kolejny rok. Natomiast informacja o wynikach ewaluacji będzie stanowiła element sprawozdania z działalności Agencji.

Art. 28 projektu stanowi, że nadzór nad działalnością Agencji pod względem legalności, rzetelności, celowości i gospodarności będzie realizowany przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. W ramach kompetencji nadzorczych minister będzie m.in. zatwierdzał roczny plan finansowy i roczne sprawozdanie finansowe Agencji, kontrolował Agencję w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. poz. 1092), a także przyjmował sprawozdanie z działalności Agencji oraz dokonywał na jego podstawie oceny działalności Agencji. Ponadto minister nadzorujący będzie mógł żądać wglądu do wszystkich dokumentów Agencji.

W rozdziale IV omówione zostały zagadnienia związane z gospodarką finansową Agencji. Agencja jako państwowa osoba prawna będzie prowadziła samodzielną gospodarkę finansową na podstawie rocznego planu finansowego, o którym mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, z późn. zm.). Do prowadzenia gospodarki finansowej będą miały zastosowanie odpowiednie regulacje przewidziane w ustawie z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, z późn. zm.). Projekt rocznego planu finansowego Agencji, po zaopiniowaniu przez Radę i zatwierdzeniu przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, będzie przekazywany ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych w trybie określonym w przepisach dotyczących prac nad projektem ustawy budżetowej. Do dnia zatwierdzenia rocznego planu finansowego Agencja działa na podstawie projektu tego planu.

Do zadań Dyrektora w zakresie gospodarki finansowej będzie także należało przedstawianie w terminie do dnia 30 kwietnia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego dokumentów dotyczących poprzedniego roku obrotowego, w tym:

- 1) rocznego sprawozdania finansowego Agencji wraz z opinią biegłego rewidenta;
- 2) rocznego sprawozdania z działalności Agencji;
- 3) opinii Rady dotyczących sprawozdań, o których mowa w pkt 1 i 2.

Przychody Agencji będą stanowiły dotacje podmiotowe oraz dotacje celowe z budżetu państwa przeznaczone na realizację zadań Agencji, w tym na współfinansowanie programów i projektów finansowanych z udziałem środków europejskich, a także finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji dotyczących obsługi zadań Agencji. Przychodami Agencji będą również:

- 1) środki finansowe przekazane na realizację zadań, o których mowa w art. 2 ust. 5;
- 2) środki finansowe pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- 3) środki finansowe pochodzące z krajowych i międzynarodowych projektów lub programów;
- 4) przychody z innych tytułów.

Wymienionymi w pkt 4 przychodami z innych tytułów mogą być w szczególności przychody z prowadzonej przez Agencję działalności gospodarczej. Działalność ta zgodnie z projektowanym art. 31 ust. 1 może polegać na świadczeniu usług w zakresie świadczenia usług doradczych i eksperckich, organizowania konferencji, zjazdów, sympozjów i innych przedsięwzięć o charakterze szkoleniowym lub informacyjnym, a także działalności wydawniczej. Przewiduje się, że Agencja będzie mogła świadczyć usługi związane z obsługą stypendystów prywatnych organizacji przyznających granty. Pozwoli to na sprawniejsze wykonywanie zadań Agencji, w szczególności może zapewnić dodatkowe środki na funkcjonowanie Agencji, poszerzy paletę narzędzi, dzięki którym Agencja będzie mogła realizować swoje zadania. Działalność gospodarcza jest wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym z działalności, o której mowa w art. 2, oraz nie może być finansowana ze środków pochodzących z budżetu państwa. Natomiast przychody z działalności gospodarczej Agencji służą wyłącznie realizacji zadań, o których mowa w art. 2.

W Agencji zostaną utworzone dwa fundusze – fundusz podstawowy i fundusz rezerwowy. Fundusz podstawowy Agencji będzie odzwierciedlał równowartość netto

środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników aktywów stanowiących wyposażenie Agencji na dzień rozpoczęcia przez nią działalności. Fundusz rezerwowy zwiększa się o zysk netto i zmniejsza o stratę netto.

Roczne sprawozdanie finansowe Agencji będzie podlegało badaniu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych. Wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych będzie dokonywał minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego.

IV. Zmiany w innych ustawach

Konsekwencją wkomponowania w system polskiego prawa przepisów projektowanej ustawy o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej są zmiany w innych ustawach, w tym w:

- 1) ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2032, z późn. zm.);
- 2) ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882, z późn. zm.);
- 3) ustawie z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1842, z późn. zm.);
- 4) ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2016 r. poz. 1721, z późn. zm.);
- 5) ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2016 r. poz. 2045, z późn. zm.).

1. Zmiany w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych

Proponowane zmiany w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, zwanej dalej „u.p.d.o.f.”, mają na celu objęcie zwolnieniem podatkowym części środków finansowych Agencji przeznaczonych na przyznawanie pomocy finansowej w formie stypendiów.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 39 u.p.d.o.f. obecnie z podatku są zwolnione:

- 1) stypendia otrzymywane na podstawie przepisów o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki;

- 2) stypendia doktoranckie otrzymywane na podstawie przepisów – Prawo o szkolnictwie wyższym;
- 3) inne stypendia naukowe i za wyniki w nauce, których zasady przyznawania zostały zatwierdzone przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego albo przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.

Z uwagi na fakt, że pomoc finansowa przyznawana w drodze decyzji Dyrektora w formie stypendium będzie miała szczególny charakter, zachęcający do mobilności osób kształcących się oraz naukowców, celowe jest objęcie zwolnieniem podatkowym przyznanych w ten sposób środków. W związku z powyższym przewiduje się wprowadzenie regulacji stanowiącej podstawę zwolnienia stypendiów z podatku (dodawany pkt 39a w art. 21 ust. 1 u.p.d.o.f.).

Jednocześnie z uwagi na dokonywane równolegle w projekcie uchylenie art. 42a u.p.s.w. niezbędne jest uchylenie art. 21 ust. 1 pkt 40d u.p.d.o.f. stanowiącego podstawę do zwolnienia środków finansowych na pokrycie kosztów rekrutacyjnych, czesnego, zakwaterowania, utrzymania, przejazdów i ubezpieczeń w związku z kształceniem w zagranicznych uczelniach – przyznawanych w ramach rządowego programu ustanowionego na podstawie ww. przepisu u.p.s.w.

2. Zmiany w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki

Umożliwienie realizacji zadania polegającego na uwierzytelnianiu dyplomów doktorskich i habilitacyjnych, ich duplikatów oraz odpisów, w tym odpisów w języku obcym, przeznaczonych do obrotu prawnego z zagranicą, wymaga odpowiedniego zmodyfikowania art. 29c u.s.t.n.

Projektowana zmiana wprowadza upoważnienie dla Dyrektora do uwierzytelnienia ww. dokumentów – w przypadku stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego nadanych przez uprawnione jednostki organizacyjne uczelni. W tym zakresie projekt zakłada zebranie kompetencji aktualnie rozproszonych między ministrów nadzorujących poszczególne typy uczelni. Należy także nadmienić, że na podstawie doświadczeń wynikających z praktyki legalizacyjnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych zaproponowano rozszerzenie dotychczasowego katalogu uwierzytelnianych dokumentów o odpisy dyplomów doktorskich

i habilitacyjnych, w tym odpisy w językach obcych. W konsekwencji powyższej zmiany niezbędne stało się również zmodyfikowanie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 31 u.s.t.n., w sposób umożliwiający objęcie zakresem rozporządzenia, także sposobu dokonywania uwierzytelnienia ww. odpisów.

Jednocześnie należy zauważyć, że projektowana ustawa dokonuje przeniesienia na poziom ustawy obowiązku przekazywania podmiotom uwierzytelniającym wykazów osób upoważnionych do podpisywania ww. dyplomów, obejmujących ich imiona i nazwiska oraz funkcje pełnione w jednostkach organizacyjnych zatrudniających te osoby, wraz z odwzorowaniem cyfrowym wzorów ich podpisów, a także wzorów pieczęci urzędowych wydającego te dokumenty i wzorów tych dokumentów, oraz obowiązku bieżącej ich aktualizacji. Dotychczas wspomniany obowiązek był uregulowany w rozporządzeniu z dnia 26 września 2016 r. Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. poz. 1586, z późn. zm.), i w jego poprzednich wersjach wydawanych na podstawie art. 31 u.s.t.n. Powyższe rozwiązanie było kontestowane przez Rządowe Centrum Legislacji, jako wykraczające poza upoważnienie oraz regulację stanowiącą materię ustawową.

Na tle powyższego należy odnotować, że równolegle wprowadza się nową formułę przekazywania ww. danych. W projekcie przewiduje się, że wykazy i wzory – dotychczas przekazywane drogą tradycyjną – od dnia 1 stycznia 2018 r. będą wprowadzane przez rektorów uczelni, dyrektorów instytutów badawczych i dyrektorów instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk do Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym.

Ponadto wskazuje się, że w ramach projektowanej ustawy przewiduje się uchylenie ust. 2 w art. 24 u.s.t.n. Przepis ten umożliwi ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego lub upoważnionej przez niego podległej jednostki prowadzenie listy uznanych instytucji posiadających uprawnienie do nadawania stopnia naukowego lub stopnia w zakresie sztuki, działających w państwie członkowskim Unii Europejskiej, państwie członkowskim Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) lub państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które są równoważne ze stopniami naukowymi, o których mowa w u.s.t.n.

Powyższa zmiana wynika z faktu, iż żadne z pozostałych państw członkowskich UE, EFTA lub OECD nie prowadzi listy uczelni uprawnionych do nadawania stopni naukowych w innych krajach – uczelnie te zmieniają nazwy, łączą się lub dzielą, uzyskują lub tracą uprawnienia. Na takiej liście nie ma nazw uczelni zlikwidowanych, a dyplomy wydane w czasie funkcjonowania tych instytucji wciąż są uznawane. Natomiast często pod nazwami zlikwidowanych uczelni funkcjonują tzw. „fabryki dyplomów” (*diploma mills*), sprzedające przez Internet dyplomy doktorskie lub dyplomy ukończenia studiów. Z tych względów za celowe uznano weryfikowanie dyplomów bezpośrednio w państwie wydania, kontaktując się z ośrodkami ENIC-NARIC (lub z ministerstwem właściwym ds. szkolnictwa wyższego, jeżeli w danym państwie taki ośrodek nie istnieje), które posiadają najbardziej aktualne informacje nt. działających w tych państwach uczelni i ich uprawnień.

3. Zmiany w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym

Najlichniesze zmiany aktualnego stanu prawnego, towarzyszące powołaniu Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej oraz grupowaniu jej zadań dotyczą aktu podstawowego dla organizacji systemu szkolnictwa wyższego, tj. ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że nowelizacja przepisów u.p.s.w. w dużej mierze dotyczy – omawianego w już przy zmianach w u.s.t.n. – utworzenia nowego modułu w Systemie POL-on, tj. bazy zawierającej wykazy osób upoważnionych do podpisywania uwierzytelnianych dokumentów, obejmujących imiona i nazwiska tych osób oraz funkcje pełnione przez nie w jednostkach organizacyjnych zatrudniających, oraz odwzorowania cyfrowe wzorów ich podpisów, wzorów pieczęci urzędowych wydającego te dokumenty i wzorów tych dokumentów. Wprowadzenie do Systemu POL-on nowej bazy powoduje konieczność dokonania zmiany podstawowych przepisów regulujących kwestie związane z funkcjonowaniem tego systemu, a w szczególności art. 34a i art. 191b u.p.s.w.

Drugą ważną zmianą jest modyfikacja brzmienia art. 43 ust. 6a oraz uchylenie ust. 6b w tym artykule. Zmiany te dążą do określenia nowych zasad przekazywania ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego wykazów cudzoziemców, których mowa w art. 43 ust. 3 i 4 u.p.s.w. Należy wskazać, że obecnie obowiązujące, acz już archaiczne, rozwiązania zobowiązują rektorów uczelni do przekazywania w postaci papierowej list studentów sporządzonych według stanu na dzień 31 grudnia poprzedniego roku, ze wskazaniem osób posiadających Kartę Polaka lub spełniających wymagania określone

w art. 5 ust. 1–3 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1392, z późn. zm.), zawierające imię i nazwisko cudzoziemca, państwo zamieszkania, kierunek i rok studiów lub inny rodzaj kształcenia oraz jednostkę organizacyjną uczelni, w której cudzoziemiec odbywa kształcenie, a także warunki finansowe kształcenia. Ponadto, odrębnie od powyższej powinności, rektorzy uczelni są obowiązani do niezwłocznego informowania Komendanta Głównego Straży Granicznej o przyjęciu na studia cudzoziemców, o których mowa w art. 43 ust. 3 pkt 2 i 4 u.p.s.w., a także niepodjęciu kształcenia przez cudzoziemców, o których mowa w art. 43 ust. 3 u.p.s.w., skreśleniu ich z listy studentów – podając w tej informacji imię i nazwisko, datę urodzenia, adres stałego zamieszkania, informacje o posiadaniu Karty Polaka lub spełnieniu wymagań określonych w art. 5 ust. 1–3 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji.

Trudności związane z przekazywaniem ww. informacji, z jednej strony, oraz ich relewantność dla systemu bezpieczeństwa państwa, z drugiej, stały się podstawą dla zaproponowania nowej formuły ich obiegu. Przyjęte w projekcie ustawy rozwiązania, polegające na utworzeniu dodatkowego modułu w Systemie POL-on, służącego rektorom uczelni do wprowadzania tych danych, przyspieszą przepływ informacji oraz zapewnią ich aktualność.

Wkomponowanie podstaw prawnych do wprowadzania tych danych do Systemu POL-on nastąpi przez rozszerzenie zakresu zbieranych danych o studentach i doktorantach, co znalazło swoje odzwierciedlenie odpowiednio w art. 170c i art. 201a u.p.s.w. Jednocześnie w celu umożliwienia wglądu do tych danych, już w ramach Systemu POL-on, dodano Komendanta Głównego Straży Granicznej do grupy podmiotów uprawnionych do dostępu do tego systemu, z ograniczeniem jednak tylko do tych danych (*vide*: dodany ust. 7 w art. 34a u.p.s.w.).

Dane, o których mowa powyżej, do Systemu POL-on będą wprowadzali rektorzy uczelni, dyrektorzy instytutów naukowych PAN, dyrektorzy instytutów badawczych, dyrektor Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego oraz dyrektorzy międzynarodowych instytutów naukowych działających na terytorium RP. Dane do ogólnopolskiego wykazu studentów są wprowadzane do dnia 15 grudnia według stanu na dzień 30 listopada oraz do dnia 15 marca według stanu na dzień 1 marca, natomiast do ogólnopolskiego wykazu doktorantów dane są wprowadzane do dnia 15 stycznia według stanu na dzień 31 grudnia. Wprowadzanie danych, aktualizowanie ich oraz oznaczanie jako archiwalne odbywa się za

pomocą konta w systemie POL-on założonego dla uczelni albo jednostki przez ministra ds. szkolnictwa wyższego.

Zmiana polegająca na wprowadzeniu ust. 2b w art. 43 u.p.s.w. ma na celu zapewnienie możliwości nieodpłatnego podejmowania i odbywania studiów wyższych, studiów doktoranckich lub kształcenia w innych formach, a także uczestniczenia w badaniach naukowych i pracach rozwojowych przez cudzoziemców stypendystów i beneficjentów, którzy posiadają kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, wizę Schengen lub wizę krajową wydaną w celu wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – jeżeli osoby te podejmują określoną wyżej aktywność na podstawie: umów międzynarodowych, na zasadach określonych w tych umowach (por. art. 43 ust. 3 pkt 1 u.p.s.w.), lub decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego lub odpowiedniego ministra wskazanego w art. 33 ust. 2 u.p.s.w. (por. art. 43 ust. 3 pkt 3 u.p.s.w.). Obecna regulacja u.p.s.w. wprowadzona ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1650, z późn. zm.) powoduje bowiem konieczność ponoszenia opłat przez cudzoziemców studiujących na podstawie decyzji ministra (najczęściej ze stypendium) i osób studiujących bez odpłatności i świadczeń stypendialnych na podstawie umowy międzynarodowej, którzy posiadają wskazany rodzaj karty pobytu. Powoduje to niespójność w systemie polityki stypendialnej, która z założenia nie powinna prowadzić do obciążania studenta opłatami.

Zmiana art. 43 ust. 8 u.p.s.w. ma na celu przeniesienie na Dyrektora kompetencji do przyznawania stypendiów cudzoziemcom, o których mowa w ust. 4 tej ustawy, oraz ustalania ich wysokości. Należy wskazać, że obecnie uprawnienie to przysługuje obecnie ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego. Jednakże zgodnie z celem projektowanej ustawy, tj. skupianiem kompetencji w zakresie spraw związanych z umiędzynarodowieniem, zadania te proponuje się przenieść do Agencji. Mając na uwadze powyższe proponuje się przyjęcie także rozwiązań porządkowych tak, by minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz odpowiednio ministrowie wskazani w art. 33 ust. 2 u.p.s.w. zamieszczali w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu ich obsługującego jedynie informację o maksymalnej wysokości stypendiów, o których mowa w art. 43 ust. 8 u.p.s.w. w projektowanym brzmieniu.

Tworzona Agencja powinna zapewnić stworzenie efektywnych ram instytucjonalnoprawnych dla prowadzenia polityki stypendialnej. Jednym z istotnych elementów tej polityki jest możliwość dopasowania wysokości stypendium do rodzaju

programu, który uwzględnia grupę odbiorców, cel ich wyjazdu, okres na jaki przyznano stypendium, itp. Konieczne jest zatem zapewnienie Agencji elastyczności w decydowaniu o stawkach stypendialnych. Jednocześnie regulacja dotycząca ustalania przez ministra maksymalnej wysokości stypendiów gwarantuje spójność działań z polityką podatkową państwa. Dokonując powyższej zmiany usunięto z art. 43 ust. 8 u.p.s.w. zawarte w nim zbędne odesłanie do ust. 7. Należy wskazać, że aktualne brzmienie przepisu, odsyłające jednocześnie do ust. 4 pkt 1 i ust. 7, nie znajduje uzasadnienia. Wynika to z faktu, że w ust. 7 również zostało zawarte odesłanie do ust. 4 pkt 1, co w konsekwencji oznacza dwukrotne przywołanie tej samej grupy stypendystów.

W konsekwencji powyższych zmian dokonuje się także stosownej korekty w art. 44 ust. 1 u.p.s.w. poprzez usunięcie z upoważnienia ustawowego do regulowania kwestii sposobu ustalania wysokości stypendiów przyznawanych w ramach limitu, o którym mowa w art. 43 ust. 9 u.p.s.w., oraz trybu ich przyznawania, wypłacania, zawieszania i cofania. Modyfikacji ulegnie również upoważnienie ustawowe określone w ust. 2 ww. przepisu. Zgodnie z nowym brzmieniem ust. 2 minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, wymagania, jakie muszą spełniać cudzoziemcy, o których mowa w art. 43 ust. 7, mając na uwadze zapewnienie możliwie szerokiego dostępu do kształcenia i prowadzenia badań naukowych w kraju zamieszkania oraz urzeczywistnienie zasady równego traktowania.

Należy także odnotować, że projekt przewiduje uchylenie art. 42a u.p.s.w. będącego podstawą uchwały Rady Ministrów ustanawiającej rządowy program udzielania pomocy finansowej na pokrycie kosztów związanych z kształceniem w zagranicznych uczelniach pod nazwą „Studia dla wybitnych”. Uchylenie tego przepisu jest związane z rezygnacją z realizacji tego programu. Należy wskazać, że środki finansowe zarezerwowane na ten cel w budżecie państwa zostaną przeznaczone na realizację zadań Agencji, która posiadając lepsze instrumenty wsparcia w łatwiejszy i bardziej efektywny sposób będzie w stanie dotrzeć do studentów z optymalną dla nich ofertą. Należy jednocześnie zaznaczyć, że z uwagi na nieuruchomienie rządowego programu „Studia dla wybitnych” uchylenie art. 42a u.p.s.w. nie powoduje konieczności wprowadzenia do projektu przepisu przejściowego w przedmiotowym zakresie.

Ponadto projekt przewiduje wprowadzenie do u.p.s.w. podstawy prawnej umożliwiającej przekazywanie przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej dotacji podmiotowej oraz dotacji celowych przeznaczonych na realizację zadań, o których mowa w art. 2 ust. 2, oraz na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji ww. zadań.

Po uchwaleniu ustawy o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego jako dysponent środków w części 38 – Szkolnictwo wyższe wystąpi do Ministra Finansów z wnioskiem o przekwalifikowanie środków ujętych w rezerwie celowej budżetu państwa poz. 18 pn. „Środki na sfinansowanie programu, o którym mowa w art. 42a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, mającego na celu wspieranie wybitnych studentów w podejmowaniu kształcenia w zagranicznych uczelniach” do części 38 – Szkolnictwo wyższe. Środki te będą przeznaczone na funkcjonowanie i realizację zadań Agencji.

Docelowo środki z rezerwy celowej przeznaczonej na powyższy cel począwszy od roku 2018 będą planowane w budżecie części 38 – Szkolnictwo wyższe.

4. Zmiany w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów

Projekt ustawy w art. 37 wprowadza zmiany w ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. W art. 4 tej ustawy katalog osób pełniących funkcje publiczne w rozumieniu ustawy uzupełnia się o Dyrektora Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej.

Nadto w art. 8 ww. ustawy dokonuje się modyfikacji pkt 17. Wejście w życie tego zmienionego przepisu spowoduje, że organem właściwym do przedłożenia oświadczenia lustracyjnego w stosunku do Dyrektora Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej będzie minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego.

5. Zmiany w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki

W zakresie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki projekt przewiduje wprowadzenie podstawy prawnej umożliwiającej przekazywanie Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej przez ministra właściwego do spraw nauki dotacji

podmiotowej oraz dotacji celowych przeznaczonych na realizację zadań, o których mowa w art. 2 ust. 2, oraz na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących obsługi realizacji ww. zadań (dodawany art. 8a). Równolegle, do katalogu określającego przeznaczenie środków finansowych na naukę, wprowadza się w programy ustanawiane przez Dyrektora Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, w tym skierowane do osób kształcących się oraz do środowiska akademickiego i naukowego (pkt 10b w art. 5 tej ustawy).

V. Przepisy dostosowujące, przejściowe i przepis końcowy

W art. 39 projektu zawarto przepis o charakterze kreacyjnym, na mocy którego tworzy się Agencję.

Z dniem wejścia w życie projektowanej ustawy dokonuje się likwidacji Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej – państwowej jednostki budżetowej, która dotychczas realizowała zadania związane z umiędzynarodowieniem polskiego szkolnictwa wyższego.

Zadania te polegają na koordynowaniu i organizowaniu rekrutacji i kwalifikacji polskich naukowców i studentów na stypendia zagraniczne oraz cudzoziemców na studia i staże w Polsce. Biuro odpowiedzialne było również za przekazywanie środków finansowych dla stypendystów w trakcie roku akademickiego, co od dnia 1 października 2017 r. przejmie Agencja. Agencja przejmie również obsługę administracyjno-finansową Państwowej Komisji do spraw Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego.

Czynności związane z likwidacją Biura, w szczególności inwentaryzację składników majątkowych i niemajątkowych, zamknięcie rachunków bankowych i ksiąg rachunkowych oraz sporządzenie sprawozdań, zrealizuje Dyrektor Agencji, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do końca 2017 r..

W dniu wejścia w życie ustawy zakończony będzie proces rekrutacyjny prowadzony przez Biuro na rok akademicki 2017/2018. W związku z tym przejście opieki organizacyjnej i finansowej nad stypendystami przez Agencję będzie się sprowadzało do podpisania z nimi umów z dniem 1 października 2017 r. Zostaną one przygotowane wcześniej, tak by nie było przerwy w funkcjonowaniu systemu. Przed wejściem w życie ustawy przygotowana będzie również inwentaryzacja składników majątku. Przez pierwsze trzy miesiące działalności Agencja będzie mogła funkcjonować w lokalu obecnie wynajmowanym przez Biuro, na

podstawie umowy, która zawarta została na okres do 31 grudnia 2017 r. W tym czasie będzie można zorganizować przeniesienie Agencji do nowej lokalizacji, dogodnej dla odbiorców jej działań.

Przepisy projektowanej ustawy przewidują formułę sukcesji uniwersalnej praw i obowiązków likwidowanego Biura. Zgodnie z projektem z dniem wejścia w życie ustawy składniki majątkowe i niemajątkowe Biura oraz jego należności i zobowiązania przejdą na Agencję. Projekt określa również zasady przejścia przez Agencję pracowników Biura, którzy staną się pracownikami Agencji. Należy nadmienić, że stosunki pracy z nimi wygasną po upływie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Stanie się tak tylko w sytuacji, gdy przed upływem tego terminu nie zostaną im zaproponowane nowe warunki pracy i płacy albo w razie nieprzyjęcia nowych warunków pracy i płacy.

Należy wskazać, że przewidziana w projekcie ustawy likwidacja Biura (państwowej jednostki budżetowej), a nie w trybie przewidzianym w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, tj. w drodze zarządzenia ministra wynika przede wszystkim z konieczności zapewnienia możliwości transparentnego przejścia do prowadzenia spraw i zadań realizowanych dotychczas przez Biuro oraz przeniesienia do Agencji pracowników Biura. Niezależnie od możliwości przewidzianej w art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych należy nadmienić, że zaproponowany sposób likwidacji Biura w drodze ustawy jest rozwiązaniem bardziej przejrzystym i umożliwiającym płynne wdrożenie Agencji i jej Dyrektora we wszystkie sprawy realizowane dotychczas przez Biuro.

Ponadto w związku z przeniesieniem do Agencji zadań realizowanych dotychczas w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w szczególności w zakresie uznawalności wykształcenia oraz stopni naukowych oraz uwierzytelniania dokumentów potwierdzających wykształcenie wyższe lub uzyskane stopnie i tytuły naukowe do obrotu zagranicznego, w projektowanym art. 42 przewidziano możliwość przeniesienia do Agencji pracowników zatrudnionych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, w drodze porozumienia pracodawców. Liczbę etatów dedykowanych ww. zadaniom oszacowano na sześć. Planowany roczny koszt wynagrodzeń na tych stanowiskach pracy wynosi ok. 400 tys. zł (bez kosztów pochodnych pracodawcy).

Plan finansowy Agencji na rok 2017 i rok 2018 ustali minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. Należy przy tym zaznaczyć, że plany finansowe na kolejne lata będą

przygotowywane przez Dyrektora zgodnie z art. 29 projektu. Plan finansowy na rok 2018 zostanie ustalony w kwotach zaplanowanych w projekcie ustawy budżetowej, zatem w tym zakresie będzie musiał być zgodny z przedłożeniem rządowym, zaś jego ewentualne zmiany będą wprowadzane nie wcześniej niż po uchwaleniu ustawy budżetowej na ten rok.

Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego powoła Dyrektora z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Rozwiązanie powyższe wynika z konieczności zapewnienia niezwłocznego rozpoczęcia przez Agencję działalności na poziomie operacyjnym, w tym zwłaszcza dla sprawnego przejęcia zadań Biura oraz przygotowania nowych programów stypendialnych, tak by były gotowe już kolejnym roku akademickim.

Rada zostanie powołana przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego niezwłocznie po przekazaniu informacji od podmiotów wymienionych w art. 10 projektu o wyznaczeniu swoich przedstawicieli. Podmioty te zostaną ustawowo zobligowane do przedstawienia swoich przedstawicieli w terminie miesiąca od dnia wejścia w życie ustawy. Pozwoli to Radzie na rozpoczęcie działalności i aktywny udział w działalności Agencji już w roku 2017.

Ponadto przewiduje się, że rektorzy uczelni, dyrektorzy instytutów badawczych i dyrektorzy instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk wprowadzą, w zakresie dotyczącym kierowanych przez nich jednostek, do Systemu Informacji o Szkolnictwie Wyższym, wzory i wykazy niezbędne do uwierzytelniania dokumentów w terminie do dnia 31 stycznia 2018 r. Przesunięcie wprowadzenia powyższego obowiązku wiąże się z koniecznością przygotowania Systemu POL-on od strony technicznej. W tym celu w regulacjach projektowanej ustawy zarezerwowano odpowiedni czas na stworzenie odrębnego modułu, tak aby kierownicy ww. podmiotów mogli przejść do realizacji swoich obowiązków w tym systemie w sposób płynny. Ponadto z uwagi na fakt, że obecnie ww. wykazy i wzory są przekazywane ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego w postaci papierowej, a będą niezbędne do uwierzytelniania starszych dokumentów, ministrowie nadzorujący prześlą Agencji zbiory przechowywane w urzędach ich obsługujących, najpóźniej do dnia 31 stycznia 2018 r. Projektowane rozwiązania gwarantują, że przejęcie przez Agencję obowiązku uwierzytelniania poszczególnych dokumentów w żaden sposób nie utrudni interesariuszom dostępu do tej usługi.

Do postępowań w sprawach dotyczących wydania opinii lub zaświadczenia, o których mowa w art. 191a ust. 6 u.p.s.w. w brzmieniu dotychczasowym, wszczętych

i niezakończonych przed dniem wejścia w życie art. 36 pkt 7 projektowanej ustawy będą miały zastosowanie przepisy dotychczasowe. Powyższe rozwiązanie będzie w praktyce oznaczało, że do czasu uzyskania przez Agencję operacyjnej zdolności do realizacji powyższego zadania czynności polegające na wydaniu zaświadczenia lub opinii będą realizowane w trybie dotychczasowym (o czym szerzej w części III.2. uzasadnienia) przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, który dokończy wszystkie sprawy rozpoczęte w tym zakresie przed dniem 1 lutego 2018 r. Ostatnią kwestią regulowaną w przepisach przejściowych jest zagwarantowanie wypłacania stypendiów, które przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zostały przyznane na podstawie art. 43 ust. 8 u.p.s.w. Zadanie to Agencja przejmie po likwidowanym Biurze.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie w dniu 1 października 2017 r. Jednocześnie, z uwagi na sygnalizowane powyżej kwestie natury organizacyjnej i technicznej istnieje konieczność zapewnienia odpowiedniego czasu administratorowi Systemu POL-on na dostosowanie go do nowych regulacji, proponuje się, aby przepisy przewidujące obowiązki wprowadzania danych do tego systemu weszły w życie w dniu 1 stycznia 2018 r. Jak już wskazywano w części V uzasadnienia rektorzy uczelni, dyrektorzy instytutów badawczych, dyrektorzy instytutów naukowych PAN oraz kierownicy jednostek organizacyjnych uprawnionych do nadawania stopni naukowych w celu prawidłowej realizacji swoich obowiązków w formule nadanej niniejszą ustawą muszą mieć zapewnione odpowiednie narzędzia informatyczne oraz stosowny czas na ich wykonanie. Z uwagi na fakt, że prace nad nimi zakończą się najpóźniej do końca roku 2017 proponuje się, że wykonanie obowiązków polegających na wprowadzaniu danych, o których mowa w art. 29c ust. 2a u.s.t.n. oraz art. 191b ust. 3a u.p.s.w., nastąpiło najpóźniej do dnia 31 stycznia 2018 r.

Przesunięcie w czasie wejścia w życie powyższych przepisów implikuje automatycznie konieczność opóźnienia wejścia w życie także przepisów przyznających kompetencje do czynności, do wykonywania których są niezbędne ww. dane. Z uwagi na powyższe Agencja rozpocznie uwierzytelnianie dokumentów dopiero wówczas, gdy będzie dysponowała niezbędnym zakresem danych, których źródłem będzie głównie System POL-on, co powinno nastąpić do dnia 1 lutego 2018 r. Do tego czasu za realizację powyższego obowiązku w dalszym ciągu będą odpowiedzialni ministrowie.

Z uwagi na potrzebę zbudowania odpowiedniej bazy w systemie POL-on oraz jej uzupełnienia przez upoważnione podmioty, przewiduje się również opóźnienie wejścia

w życie nowego brzmienia art. 191a ust. 6 przewidującego procedurę udzielania pisemnej informacji o dyplomach uzyskanych za granicą (o poziomie kształcenia i statusie uczelni). W tym zakresie również przewiduje się, że Agencja rozpocznie swoją działalność z chwilą uzyskania odpowiednich narzędzi. Powyższe powinno nastąpić nie później niż w dniu 1 lutego 2018 r.

Zawarte w projekcie ustawy regulacje nie stanowią przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.), dlatego też projekt nie podlega procedurze notyfikacji.

Jednocześnie należy wskazać, że nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do uchwalenia projektowanej ustawy, środków umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu. Prowadzenie strategicznych działań zmierzających do poprawy obecnego stanu rzeczy nie jest możliwe w szczególności w ramach analizowanego równoległe wariantu rozszerzenia zadań Biura. Forma organizacyjno-prawna Biura, które nie posiada osobowości prawnej implikuje m.in. konieczność każdorazowego umocowania Dyrektora Biura do podejmowania określonych czynności, w tym także w zakresie zawierania umów z jego zagranicznymi odpowiednikami.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Ministra Spraw Zagranicznych w piśmie z dnia 4 kwietnia 2017 r. znak: DPUE.920.532.2017/4/msz projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt ustawy nie wpływa na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.